

YARGITAY KARARI

Yargıtay Başkanlığından:

**YARGITAY
İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME
HUKUK GENEL KURULU
KARARI**

ESAS NO : 2019/1
KARAR NO : 2019/8
KARAR TARİHİ : 25.12.2019

ÖZET: Zamanaşımına uğrayan ve bu nedenle kambiyo senedi vasfını kaybederek (yazılı) delil başlangıcına dönmüş bonodaki vade tarihi; temel ilişkiye dayanılarak yapılan bir takip veya açılan bir davada temerrüde esas alınmayacaktır.

I-GİRİŞ**A-İçtihatları Birleştirme Başvurusu**

Av. Ahmet Kurt 26.02.2018 havale tarihli dilekçesi ile imzası inkâr edilmeyen ancak zamanaşımına uğrayan bononun takibe konulması hâlinde faizin bonodaki vade tarihinden itibaren mi yoksa takip tarihinden itibaren mi işlemesi gerektiği, borçluya ayrıca temerrüt ihtarı gerekip gerekmediği konusunda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi ile Yargıtay 13. 15. ve 19. Hukuk Daireleri kararları arasında görüş ayrılığı bulunduğunu belirterek içtihatların birleştirilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

B- İçtihatları Birleştirmenin Konusu

Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 12.11.2019 tarihli ve 354 sayılı kararı ile; İctihadi Birleştirme Hukuk Genel Kurulu dosyasının konusu her ne kadar "Temel ilişkiye dayalı alacak istemleri ile ilgili olarak düzenlenen ve zamanaşımına uğramış kambiyo senedine dayanarak açılan

dava veya girişilen icra takiplerinde temerrüt tarihi olarak zamanaşımına uğrayan senette belirtilen vade tarihinin mi, yoksa genel hükümlere göre belirlenen temerrüt tarihinin mi esas alınacağı” olarak belirlenmiş olsa da; Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 12.11.2019 tarihli ve 35613334-2019/978 sayılı yazısı ile konunun “Zamanaşımına uğrayan ve bu nedenle kambiyo senedi vasfını kaybederek (yazılı) delil başlangıcına dönüşen bonodaki vade tarihinin; temel ilişkiye dayanılarak yapılan bir takip veya açılan bir davada temerrüde esas alınıp alınmayacağı” olarak değiştirilmesinin ihtiyacı daha iyi karşılayacağı hususu belirtilmiş olduğundan İçtihatı Birleştirme konusunun bu şekilde değiştirilmesine karar verilmiştir.

C- Görüş Aykırılığının Giderilmesi İstemine Konu Kararlar

- 11. Hukuk Dairesi Kararları;

11.03.2014 tarihli ve 2013/15388 E, 2014/4656 K.

25.01.2017 tarihli ve 2015/12354 E, 2017/479 K.

20.11.2017 tarihli ve 2016/3549 E, 2017/6304 K.

05.02.2018 tarihli ve 2017/1042 E, 2018/743 K.

- 13. Hukuk Dairesi Kararları;

22.10.2012 tarihli ve 2012/6569 E, 2012/24172 K.

06.10.2011 tarihli ve 2011/4803 E, 2011/14078 K.

11.03.2015 tarihli ve 2014/20748 E, 2015/7741 K.

28.01.2016 tarihli ve 2015/35312 E, 2016/2175 K.

- 15. Hukuk Dairesi Kararları;

13.10.2014 tarihli ve 2014/3647 E, 2014/5673 K.

15.04.2013 tarihli ve 2014/3647 E, 2013/2554 K.

20.09.2017 tarihli ve 2017/1298 E, 2017/3060 K.

- 19. Hukuk Dairesi Kararları;

15.12.2016 tarihli ve 2016/9611 E, 2016/15851 K.

08.02.2012 tarihli ve 2011/7717 E, 2012/1754 K.

03.05.2011 tarihli ve 2010/11714 E, 2011/6067 K.

19.03.2019 tarihli ve 2017/2929 E, 2019/1803 K.

24.01.2019 tarihli ve 2017/3884 E, 2019/471 K.

25.09.2018 tarihli ve 2017/1839 E, 2018/4444 K.

D- Dairelerin Görüş Özetleri

İçtihatların birleştirilmesi talebinin ön değerlendirmesi safhasında kararları arasında içtihat aykırılığı bulunan Özel Dairelerin görüşlerine başvurulmuştur.

1. Zamanaşımına uğrayan ve bu nedenle kambiyo senedi vasfını kaybederek (yazılı) delil başlangıcına dönüşen bonodaki vade tarihinin; temel ilişkiye dayanılarak yapılan bir takip veya açılan bir davada temerrüde esas alınacağına dair 11. Hukuk Dairesinin görüşü;

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi görüş yazısında; zamanaşımına uğramış olan bonodaki imzanın borçluya aidiyetinin ikrar edilmesi veya ispat edilmesi hâlinde bu senedin (yazılı) delil başlangıcı sayılacağı ve davacının esas akdi ilişki konusundaki diğer delillerinin toplanıp tanıklarının dinlenebileceği, bononun zamanaşımına uğramasıyla kambiyo senedi niteliğini yitireceği ve hamilin sadece kambiyo hukukuna dayalı hakkını kaybetmiş olacağı, ancak bu belgeye (yazılı) delil başlangıcı olarak dayanmak suretiyle diğer deliller ve tanıkla alacağını ispat imkânının hâlen mevcut olduğu, (yazılı) delil başlangıcı sayılan belgede yazılı alacağın diğer delillerle akdi ilişki kanıtlandığında sabit olacağı, taraflar arasındaki bu belgede belirtilen vade tarihinin ise aksi diğer delillerle belirlenmediği takdirde borçlunun temerrüde düştüğü tarih sayılacağı, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 15. Hukuk Dairesi ve 19. Hukuk Dairesinin aksi yöndeki kararları istikrar kazanmış ise içtihatların Dairelerinin görüşü doğrultusunda birleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

2. Zamanaşımına uğrayan ve bu nedenle kambiyo senedi vasfını kaybederek (yazılı) delil başlangıcına dönuşen bonodaki vade tarihinin; temel ilişkiye dayanılarak yapılan bir takip veya açılan bir davada temerrüde esas alınmayacağına dair 13. Hukuk Dairesi, 15. Hukuk Dairesi ve 19. Hukuk Dairesinin görüşleri;

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi görüş yazısında; Yargıtay uygulamalarında zamanaşımına uğramış kambiyo senetlerinin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) anlamında kambiyo senedi niteliğini kaybederek 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 202. maddesi anlamında (yazılı) delil başlangıcı niteliği kazandığının istikrarlı olarak benimsendiği, bu nedenle zamanaşımına uğramış senedin senetle ispat durumunun da ortadan kalkacağı ve ispat kuralları genişletilerek her türlü delille ispatlanabileceği, ayrıca (yazılı) delil başlangıcındaki vadenin de tartışmalı hâle geldiği ve bu vadenin tarafları bağlayıcı niteliğinin de kalmadığı, bu itibarla 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 117/1 maddesi gereğince "muaccel bir borcun borçlusuna alacaklının ihtarı" ile temerrüde düşeceğinden karşı tarafa temerrüt ihtarnamesi gönderilmesi gerektiği, (yazılı) delil başlangıcı olan belgelerde belirtilmiş vade tarihlerinin muaccel olan borçlar için temerrüt tarihi kabul edilmeyeceği, istikrar kazanan daire kararları arasında içtihat farklılığı bulunduğundan içtihatların birleştirilmesi yoluna gidilmesi gerektiği,

Yargıtay 15. Hukuk Dairesi görüş yazısında; zamanaşımına uğramış olan bononun kambiyo niteliğini kaybederek (yazılı) delil başlangıcı niteliğini kazanacağı, HMK'de (yazılı) delil başlangıcı niteliğindeki belgeye senet değeri verilmediği, ancak diğer delillerle desteklenmesi hâlinde iddianın ispatı bakımından kullanılabilir bir belge hâline geleceği, bu yönüyle (yazılı) delil başlangıcı niteliğinde bulunan bir belgedeki vadenin, kesin vade olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı, bu nedenle Dairelerinin yerleşik uygulamalarına göre TBK'nin 117. maddesi gereğince borçluya temerrüt ihtarnamesinin çekilmesi gerektiği, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin aksi yöndeki kararları istikrar kazanmış ise içtihatların Daireleri ile Yargıtay 13. Hukuk Dairesi ve 19. Hukuk Dairesi kararları doğrultusunda birleştirilmesi gerektiği,

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi görüş yazısında; zamanaşımına uğrayan kambiyo senetlerinde (poliçe, bono ve çek) kambiyo hukukundan kaynaklanan haklar yitirilir ise de taraflar arasında temel ilişki bulunması hâlinde, bu senetlere (yazılı) delil başlangıcı olarak dayanılabileceği, bu hâlden senetten dolayı alacağı bulunduğunu iddia eden alacaklının hakkını (yazılı) delil başlangıcına ek

olarak tanık dâhil her türlü delille ispat edebileceği, zamanaşımına uğramış bonoda kambiyo hukukundan kaynaklanan haklar yitirildiği için artık senedin vade tarihinden itibaren temerrüt faizi talep edilemeyeceği, temerrüt faizi talep edilebilmesi için borçlunun temerrüdünü düzenleyen TBK'nin 117/1 maddesi gereğince ayrıca temerrüt ihtarı çekilmesinin gerektiği, aksi hâlde temerrüt faizinin takip veya dava tarihinden itibaren işlemeye başlayacağı, içtihatların Daireleri ile Yargıtay 13. Hukuk Dairesi ve 15. Hukuk Dairesi kararları doğrultusunda birleştirilmesi gerektiği,

belirtilmiştir.

II- İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KONUSU İLE İLGİLİ KAVRAM, KURUM VE YASAL DÜZENLEMELER

A.1- Bono

TTK'nin 645. maddesi kıymetli evrakı şöyle tanımlamaktadır: "*Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez.*" Bu tanıma göre, bir hak kıymetli evraka bağlanmışsa, senetsiz hakkın ileri sürülmesi mümkün değildir. Kıymetli evraka bağlanan hakkın senetten ayrı ileri sürülebilmesi için ya senedin kıymetli evrak vasfını kaybetmesi ya da senedin zayı edilmesi nedeniyle mahkemeden "zayı nedeniyle iptal davası" açılarak bu hususta iptal kararı alınması veyahut senedin borçluya iade edilmesi gerekir.

Kambiyo kelimesi, İtalyanca kökenli olup, kambiyo işlemleri, paranın yerine kullanılan senetlerin alım satımına veya senetlerin bir elden başka bir ele geçirilmesine ilişkin muameleleri ifade eder (Kendigelen, Abuzer/Kırca, İsmail: Kıymetli Evrak Hukuku Genel Esaslar Kambiyo Senetleri, İstanbul, 2019, s. 123). Kambiyo senetleri, TTK'de kıymetli evrakın en önemli kısmını oluşturmakta olup, sınırlı şekilde poliçe, bono ve çek olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte TTK'de kambiyo senetlerinin tanımı yapılmamış, bu tür senetlerde bulunması zorunlu şekil şartları ve ortak özellikler belirlenmiştir.

A.2- Bononun Hukuki Niteliği

Hukuki niteliği itibarıyla bono, diğer kambiyo senetlerine (poliçe, çek) benzenemektedir. Zira diğer kambiyo senetlerinin temelinde bir havale ilişkisi bulunurken, bono sadece bir ödeme vaadidir (Bozer, Ali/Göle, Celal: Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 2017, s. 170). Nitekim TTK'nin 776/1-b

maddesinde bononun; "kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadini" içermesi gerektiği açıkça belirtilmiştir. Bu yönüyle bono, aynı zamanda TBK'nin 18. maddesi gereğince düzenleyenin soyut bir borç tanımısını (ikrarını) da içermektedir. Ancak bono, özel şekil şartlarına ve kurallara tabi kılındığı için nitelikli bir borç ikrarıdır. Başka bir deyişle bonoyu düzenleyen kişi, lehine bono düzenlenen lehtara ya da bonoyu ondan devralan hamile, bonoda belirtilen meblağı herhangi bir kayda ve şarta bağlı olmaksızın ödemeyi vaat etmektedir (Kendigelen/Kırca, s. 161).

A.3- Bonoda Vade

Kambiyo senetlerinden olan bono, TTK'nin 776 ila 779. maddeleri arasında düzenlenmiştir. TTK'nin 776 ve 777. maddelerinde bononun unsurları düzenlenirken, TTK'nin 778. maddesinde bononun niteliğine aykırı düşmedikçe bono hakkında da uygulanacak poliçe hükümlerine geniş bir liste hâlinde yollama yapılmıştır (Kendigelen/ Kırca, s. 158).

TTK'nin 776/1-c maddesinde vade, bonoda bulunması gereken unsurlar arasında sayılmış, TTK'nin 778/1-b maddesinin yollamasıyla vadeye ilişkin olarak poliçelere ait TTK'nin 703 ilâ 707. maddelerinin bonolara da uygulanacağı belirtilmiştir. Buna göre poliçeye konulabilecek dört tür vadenin her birinin bonoda da öngörülebileceği açıktır. O hâlde bir bono, belirli bir günde; düzenleme gününden belirli bir süre sonra; görüldüğünde; ve nihayet görüldükten belirli bir süre sonra ödenmek üzere düzenlenebilir (Kendigelen/Kırca, s. 168).

Vade, poliçede olduğu gibi bonoda da zorunlu unsur değildir; zira TTK'nin 777/2 maddesi gereğince vadesi açıkça gösterilmemiş bono, görüldüğünde ödenmesi şart olan bir bono sayılır (Bozer/Göle, s. 199). Dolayısıyla bonoda vadeye yönelik herhangi bir kayda yer verilmemiş olması, bononun geçersizliği sonucunu doğurmayacak; bono kanunen görüldüğünde vadeli bir bono olarak kabul edilecektir. Bu düzenleme karşısında TTK'nin 776/1-c maddesinde belirtilen vadenin, geçerlilik açısından mutlaka senedin içermesi gereken zorunlu bir unsuru olmadığı, aksine ihtiyari bir unsur niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

A.4- Bonoda Zamaşımı

Bonoda zamaşımı konusunda özel bir düzenleme bulunmamakla birlikte TTK'nin 778/1-h maddesi ile poliçedeki zamaşımına dair TTK'nin 749 ilâ 751. maddelerine yollama yapılmaktadır.

Ancak poliçede zamanaşımının kesilmesini düzenleyen TTK'nin 750 ve 751. maddeleri bonoya doğrudan uygulanabilir ise de poliçede zamanaşımı sürelerini düzenleyen TTK'nin 749. maddesi bononun niteliğine aykırı düşmeyecek şekilde uygulanacaktır.

TTK'nin 749. maddesi şu şekildedir.

“(1) Poliçeyi kabul edene karşı ileri sürülecek poliçeden doğan istemler, vadenin geldiği tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

(2) Hamilin, cirantalarla düzenleyene karşı ileri süreceği istemler, süresinde çekilen protesto tarihinden veya senette “gidersiz iade olunacaktır” kaydı varsa vadenin dolduğu tarihten itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

(3) Bir cirantanın başka cirantalarla düzenleyen aleyhine ileri süreceği istemler, cirantanın poliçeyi ödediği veya poliçenin dava yolu ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrar.”

Buna göre TTK'nin 779/1 maddesi gereğince bonoda düzenleyen, tıpkı poliçede kabul eden muhatap gibi sorumlu olduğundan ona karşı ileri sürülebilecek bonoya dayalı talep hakları da vadeden itibaren üç yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

Hamilin düzenleyen dışındaki başvuru borçlularına karşı talep hakları ise süresinde çekilen ödememe protestosu tarihinden, bono üzerinde protestodan muafiyete yönelik bir kayıt varsa bu kez vadenin dolduğu tarihten itibaren bir yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

Nihayet başvuru borçlusunu sıfatıyla ödeme yapan bir cirantanın kendisinden önce gelen başvuru borçlularına ileri sürebileceği talepler ise, bonoyu ödediği veya bono dava yoluyla kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren altı aylık zamanaşımı süresine tabidir.

Ancak zamanaşımı süresine dair TTK'nin 749. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının uygulanabilmesi için öncelikle hamilin başvurma hakkını kaybetmemiş olması gerekir. Dolayısıyla bononun, mücbir sebeplere ilişkin TTK'nin 731/1 maddesi saklı kalmak kaydıyla süresinde ibraz edilmemiş olması ya da ibraza rağmen ödenmeme durumunun süresinde düzenlenen bir protesto ile tespit ettirilmemiş olması hâlinde bonoya özgü başvurma hakkı da kaybedileceğinden, artık bir yıllık ve altı aylık zamanaşımı sürelerinin uygulanması da söz konusu olmayacaktır.

A.5- Zamanaşımına Uğrayan Bononun Hukuki Niteliği

Bono Kanun'da belirtilen zamanaşımı süresinin geçmesi ile birlikte kendiliğinden kambiyo senedi vasfını kaybetmez. Ancak borçlunun zamanaşımı definde bulunması hâlinde bono, kambiyo senedi vasfını kaybeder.

Borçlu süresi içerisinde zamanaşımı definde bulunmaz ise bono kambiyo senedi vasfını kaybetmeyeceği için hamil, bonoya dayalı olarak icra takibi yapabilir veya alacak davası açabilir. Ayrıca zamanaşımı bir defli olduğundan hâkim tarafından resen dikkate alınmaz, mutlaka ilgili kişinin bu defiyi ileri sürmesi gerekir (Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, İstanbul, 2018, s. 272; Kendigelen/Kırca, s. 264).

Borçlunun zamanaşımı defini süresi içerisinde ya dava sırasında ya da icra takibi sırasında ileri sürmesi gerekir. Bununla birlikte kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte zamanaşımının ileri sürülmesi borca itiraz şeklinde icra mahkemesine yapılması gerekmektedir (İİK, m. 168/1). İcra mahkemesi borçlunun zamanaşımı defini, öncelikle ve alacaklının ibraz ettiği bonodaki vade tarihine göre inceler.

Borçlunun zamanaşımı definde bulunması üzerine bononun hamili, kambiyo hukukundan kaynaklanan haklarını kaybeder. Görüldüğü üzere burada bononun kambiyo senedi vasfını kazanmasından sonra zamanaşımı definin kaybettirici etkisi söz konusudur. Bu itibarla zamanaşımı definin kaybettirici etkisi nedeniyle zamanaşımına uğrayan bono alacağına, adi borca dönüşmesine imkân bulunmadığı gibi zamanaşımına uğrayan bononun da adi senede dönüşmesi mümkün değildir (Öztaş, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara, 1997, s. 878; Kendigelen/Kırca, s. 264).

Zamanaşımına uğrayarak kambiyo senedi vasfını kaybeden bono adi senede dönüşmemekle birlikte bu bonodan HMK'nin 202. maddesi kapsamında (yazılı) delil başlangıcı olarak yararlanılabilecektir (Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü C. II, İstanbul, 2001, s. 2302). Nitekim doktrin ve uygulamada zamanaşımına uğrayan ve imzası inkâr edilmeyen bir bononun adi senede dönüşmeyeceği ancak temel borç ilişkisi bakımından (yazılı) delil başlangıcı teşkil edeceği noktasında tam bir görüş birliği bulunmaktadır.

Bununla birlikte zamanaşımına uğramış bononun (yazılı) delil başlangıcı teşkil etmesi için de, iddia eden kişi iye karşı taraf arasında bir temel ilişkinin bulunması gerekmektedir. Böyle bir temel ilişkinin bulunmadığı durumlarda, iddia eden kişi yönünden zamanaşımına uğramış bono (yazılı) delil başlangıcı dahi teşkil etmeyecektir.

B- Delil Başlangıcı

HMK'de tanımı yapılmamakla birlikte: hukuki bir muameleyi veya olayı belgelemek amacıyla resmî makam ya da borç altına giren kişi tarafından düzenlenmiş veya onaylanmış belgeye senet denilmektedir. Buna göre resmî makam tarafından düzenlenen veya onaylanan belgeye resmî senet; sadece borç altına giren kişi tarafından düzenlenen ve/veya imzalanan belgeye ise adi veya özel senet denir. Senet bir hakkın doğumu için gerekli olmasa da, ispatı için gerekli olabilir.

Senetle ispatı gereken bir hukuki işlem hakkında delil başlangıcı varsa o hukuki işlem tanık dinlenerek de ispatlanabilir (HMK, m. 202/1). Delil başlangıcının varlığı hâlinde hâkim, hem delil başlangıcı hem de dinlenen tanık ve diğer takdiri delilleri serbestçe değerlendirerek bir karar verecektir (Erdönmez, Güray; Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, İstanbul, 2017, s. 1841).

HMK'nin 202/2 maddesi; "*delil başlangıcı, iddia konusu hukuki işlemin tamamen ispatına yeterli olmamakla birlikte. söz konusu hukuki işlemi muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kimse veya temsilcisi tarafından verilmiş veya gönderilmiş belgedir.*" şeklindedir.

Buna göre bir belgenin, delil başlangıcı olabilmesi için üç şartın birlikte bulunması gerekir.

Delil başlangıcından bahsedebilmek için ilk olarak bir "belge" bulunmalıdır. Belgenin tanımı HMK'nin 199. maddesinde yapılmıştır. Anılan madde: "*Uyuşmazlık konusu vakiaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir.*" şeklindedir. Buna göre, delil başlangıcı olarak başvurulabilecek belgeler arasında yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları sayılabilir. Kanun'da belge tanımına giren unsurlar sınırlayıcı biçimde sayılmadığı için belge olduğu iddia ve ispat edilen her türlü unsura delil başlangıcı olarak dayanmak mümkündür. Belge kavramının Kanun'daki tanımına bakınca ayrıca HMK'nin 200. maddesi anlamındaki her senedin bir belge olduğu, ancak her belgenin senet olmadığı da anlaşılmalıdır. Bir belge senet olabilir, ancak belge senedin şartlarını gerçekleştiriyorsa, o zaman belgenin delil başlangıcı olma ihtimali ortaya çıkmaktadır. Buna göre senet ve belge kavramlarını mutlak surette birbirinden ayırmak gerekir. Belge kavramı kesinlikle üst bir kavramdır, zira senet niteliğini haiz her belge aynı zamanda bir senet teşkil etmektedir (Erdönmez, s. 1771). Eğer bir belge, senet vasfını haiz değilse, o zaman HMK'nin 202. maddesindeki şartları yerine getirmesi hâlinde delil başlangıcı olma ihtimali bulunmaktadır.

İkinci olarak, belge, kendisine karşı ileri sürülen kimse veya temsilcisi tarafından verilmiş ya da gönderilmiş olmalıdır. Bununla birlikte yazılı delil başlangıcı olan belgenin mutlaka karşı tarafa yöneltilmiş bir irade açıklamasını taşıyan bir belge olması gerekli değildir (Kuru, s. 2291).

Üçüncü olarak, delil başlangıcı, iddia edilen hukuki işlemi tam olarak ispat edememekle birlikte o işlemi muhtemel göstermelidir. Delil başlangıcı senetten farklı olarak ispatı istenen hukuki işlemin varlığı hakkında tam bir kanaat edinilmesine elverişli olmasa da iddia edilen işlem hakkında az da olsa yeterli bilgi içermelidir.

C- Borçlunun Temerrüdü

Borçlunun temerrüdü TBK'nin 117. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan madde;

"Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer.

Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlenmişse, bu günün geçmesiyle, haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur. Ancak sebepsiz zenginleşenin iyiniyetli olduğu hâllerde temerrüt için bildirim şarttır." şeklindedir.

Buna göre, borçlu temerrüdünden söz edebilmek için öncelikle borcun muaccel olması gerekmektedir. Henüz muaccel olmamış borç hakkında temerrütten söz edilmesi mümkün olmayacaktır. Zira henüz vadesi gelmemiş borç ifa alacaklısı tarafından talep ve dava edilemeyecektir. Başka bir deyişle muaccel olmayan borç için ifa yükümlülüğü doğmayacaktır. Borcun muaccel olması, alacaklının önceden bazı hazırlık çalışmaları yapmasını gerektiriyor ise alacaklı bu fiilleri yerine getirmediği sürece borç muaccel olmayacaktır.

TBK'nin 117/1 maddesinde; *"Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer."* denilmek suretiyle, temerrüdün muacceliyetten itibaren değil de, kural olarak alacaklının ihtarından itibaren gerçekleşeceği kabul edilmiştir (Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2017, s. 1121).

İhtar, alacak hakkının sağladığı ifayı talep yetkisinin olağan kullanma yöntemidir. Alacaklı ihtarla, borcun yerine getirilmesini istediğini borçluya bildirerek onu ifaya davet eder. İhtar, ifa zamanının belirsiz olduğu veya borçlu tarafından bilinmediği hâllerde doğabilecek olumsuz neticelerden borçlunun korunmasını sağlar. Borçlu, ihtar anından itibaren ifada gecikmenin borca aykırılık teşkil edeceğini ve ciddi sonuçlar doğurabileceğini anlamış olur. Burada borçlunun korunmasının sebebi alacaklıya karşı zayıf konumda olması değil, hukuki durumun açıklık kazanmasını bilmeye hakkı olmasıdır.

İhtarın borçluyu koruyucu işlevine rağmen, kanun koyucu TBK'nin 117/2 maddesinde belirtilen hâllerde temerrüdün oluşumu için ihtarla gerek görmemiştir.

Temerrüt için ihtara gerek olmayan ilk durumda, tarafların anlaşmasıyla borcun ifa edileceği gün belirlenmiş ise o gün ödeme yapılmaması hâlinde borçlu mütemerrit olmuş sayılacaktır. Borcun ifa edileceği süre taraflarca belirlenmişse, bu sürenin dolmasıyla ifada geciken borçlu mütemerrit duruma düşer. Ancak, ifa zamanı veya süresinin kanun ile düzenlendiği hâllerde, borçlunun temerrüde düştüğünün kabulü için alacaklının ihtarda bulunması gerekir. İfa günü açık ve belirli bir gün olarak kararlaştırılmalıdır, aksi hâlde temerrüt için ihtar zorunlu sayılacaktır (Oğuzman, M. Kemal/ Öz, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I. İstanbul, 2017, s. 462).

Temerrüt için ihtara gerek olmayan diğer bir durum da: sözleşmede taraflardan birine ifa gününü belirleme yetkisi tanınmış ise, bildirilen ifa tarihinde edinin yerine getirilmemesi hâlinde borçlu mütemerrit sayılacaktır. Borcun ifa edileceği günün bildirilmesi geçerliliği şekle bağlanmamış bir hukuki işlemdir. Zira yapılan bu irade açıklaması borçlunun temerrüde düşmesi sonucunu doğuracaktır.

Haksız fiilden doğan tazminatlarda da ihtar çekilmesine gerek kalmaksızın, haksız fiilin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş sayılacaktır. Borçlunun temerrüdü için ayrıca ihtar şartının aranması durumunda, olay tarihi ile temerrüt tarihi (ihtar tarihi) arasında, faizin işlememesi şeklinde haksız fiilin faili lehine sonuç doğuracaktır. Bunu önlemek amacıyla haksız fiilden doğan tazminatlarda ihtar çekilmesine gerek kalmadan fiilin gerçekleştiği tarih temerrüt tarihi sayılmıştır (Oğuzman/Öz, s. 465)

Sebepsiz zenginleşme hâlinde de, zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu mütemerrit sayılır. Ancak zenginleşmenin iyiniyetli olması hâlinde temerrüt için bildirim gereklidir.

Bununla birlikte borçlu borç muaccel olmadan önce alacaklıya borcu ifa etmeyeceğini açık olarak bildirmişse, bu durumda da ihtara gerek yoktur. Borçlu bu beyanla mütemerrit olur. Zira bu beyanla borçlu borcu ifa etmeme iradesini önceden kesin olarak açıklamış olduğundan yapılacak ihtarın artık hiçbir yararı bulunmamaktadır (Eren, s. 1125.).

III- GEREKÇE

İçtihadı birleştirmenin konusu; zamanaşımına uğrayan ve bu nedenle kambiyo senedi vasfını kaybederek (yazılı) delil başlangıcına dönüşen bonodaki vade tarihinin; temel ilişkiye dayatılarak yapılan bir takip veya açılan bir davada temerrüde esas alınıp alınmayacağına ilişkindir.

Kambiyo senetleri mücerret kıymetli evrak niteliğine sahip olduklarından kambiyo senetlerinde yer alan hak, temel borç ilişkisinden bağımsızdır. Ancak kambiyo taahhüdünde bulunmanın temelinde, şart olmamakla birlikte, genellikle satım, bağışlama, kira, taşıma gibi bir borçlandırıcı işlem vardır. Böyle bir borçlandırıcı işlem yoksa senedin hatır için verildiği varsayılır. Temel borç ilişkisinin taraflarından birinin bir kambiyo senedi düzenleyip lehtara vermesiyle ikinci bir borç ilişkisi doğar. İşte kambiyo ilişkisi diye adlandırılan bu durum, temel borç ilişkisinden bağımsızdır (Kendigelen/Kırca, s. 112). Bu sebeple kambiyo senedinin düzenlenmesine sebep olan temel borç ilişkisindeki bozukluklar kambiyo ilişkisini etkilemez. Temel borç ilişkisinden doğan defiler, temel borç ilişkisi ile kambiyo ilişkisinin taraflarının aynı olması ve bile bile borçlu zararına hareket edilmesi hâlleri dışında, kambiyo ilişkisinde ileri sürülemez. Zira temel borç ilişkisi kendi hukukuna, kambiyo ilişkisi de kendi hukukuna tabidir.

Bir kambiyo senedi düzenleyip veren veya elindeki kambiyo senedini devreden ve bu senedi devralan herkesin bütün bu işlemleri yapmalarının sebebi temel borç ilişkisinden doğan amaca ulaşmaktır. Bu sebeple senet “mevcut bir borcu ifa yerine” veya “mevcut bir borcu ifa uğruna” verilir. Kambiyo senedi ifa yerine verilirse, temel borç ilişkisinden doğan borç yenilenmiş olur. Bu durumda temel borç ilişkisinden doğan borç ve ona bağlanan aynı ve şahsi teminatlar sona erer. Onların yerine kambiyo senedinden doğan borç geçer. Bununla birlikte tarafların yenileme konusunda anlaşmaları kesin bir şekilde belli değilse veya şüpheli bir durum varsa veyahut da bu hususta herhangi bir anlaşma ve iddia yoksa TBK'nin 133/2 maddesi gereğince kambiyo senedinin ifa yerine değil ifa uğruna verilmiş olduğunun kabulü gerekir (Poroy/Tekinalp, s. 147). Bu durumda temel borç ilişkisi varlığını korumaya devam edecek ve temel borç ilişkisinden doğan talep hakkına paralel ve onunla yarışan bir kambiyo talep hakkı doğacaktır. Fakat bu hâlde temel borç ilişkisinden doğan talep hakkı, kambiyo senedinden doğan talep hakkının kullanılmasına kadar donmuş durumdadır (Poroy/Tekinalp, s. 147).

Kambiyo senedi niteliğindeki bonodan doğan alacak muaccel olunca, temel borç ilişkisinden doğan alacak da muaccel hâle gelir. Başka bir deyişle temel ilişkiden doğan borcun muacceliyet tarihi bononun vadesine kadar ertelenmiş olur. Dolayısıyla temel ilişkiden doğan borcun tabi olduğu zamanaşımı süresi, borcun muacceliyet tarihi olan bononun vadesinden itibaren işlemeye başlayacaktır (Susuz, Kağan: Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı, İstanbul, 2008, s. 164). Bu durumda alacaklı vadeden itibaren isterse temel borç ilişkisinden doğan talep hakkını, isterse bonodan kaynaklanan talep hakkını kullanabilecektir.

Bonodan doğan borç tam olarak ifa edilince, temel borç ilişkisinden doğan borç da sona erer. Buna karşılık bononun zamanaşımına uğraması sebebiyle kambyo hukukuna dayalı talep hakkının kaybedilmesi hâlinde temel borç ilişkisinden doğan talep hakkı varlığını sürdürmeye devam eder. Bu durumda hamil, uğradığı zararın tazmini amacıyla TTK'nin 732. maddesi gereğince sebepsiz zenginleşme davasından yararlanabileceği gibi kendi cırantası ile arasındaki temel borç ilişkisine de dayanabilmektedir.

Temel borç ilişkisine dayalı olarak talebin ileri sürülmesi sadece doğrudan doğruya ilişkide bulunanlar arasında mümkün olduğu için temel borç ilişkisine dayalı olarak düzenleyene talepte bulunabilecek tek kişinin lehtar olduğunu belirtmek gerekir. Buna karşılık lehtar dışındaki bono hamilleri düzenleyen ile temel ilişkiye taraf olmadıkları için bu kapsamda talep hakkına sahip değildir (Öztaş, s. 903). Zira ciro ile temel borç ilişkisi ciro edilene geçmemektedir. Başka bir deyişle zamanaşımına uğrayan bir bonoya ciro yoluyla hamil olan bir kimse düzenleyene karşı temel borç ilişkisine dayanarak talepte bulunamaz. Fakat bono, her ciro edildiğinde yeni bir kambyo taahhüdü ve bu kambyo taahhüdüne ilişkin yeni bir borç ilişkisi söz konusudur. Bu nedenle her hamil ancak kendi temel borç ilişkisine dayanabilir.

Temel borç ilişkisi kambyo hukukunun dışında kalan bir husustur. Bu sebeple kambyo senetlerine mahsus zamanaşımı hükümleri temel borç ilişkisine uygulanmaz. Temel borç ilişkisine dayanılabilecek hâllerde o ilişkinin tabi olduğu zamanaşımı süresi uygulanır. Başka bir deyişle temel ilişkiye dayanıldığı durumlarda bonoya dayalı bir kambyo talep hakkının ileri sürülmesi söz konusu olmadığından, zamanaşımı hakkında da TTK'nin 749. maddesi değil, temel borç ilişkisinin tabi olduğu zamanaşımı süreleri uygulama alanı bulacaktır (Öztaş, s. 903).

Hemen belirtmelidir ki, bonoya ilişkin zamanaşımı süresinin geçmesi ile birlikte bonoya dayalı talep hakkı kendiliğinden sona ermemektedir (Öztaş, s. 879; Kendigelen/Kırca, s. 264). Bu itibarla hamil, bonoya ilişkin zamanaşımı süresinin geçmesi hâlinde dahi, bonoya dayanarak borçluya karşı takip yapabilir veya genel mahkemelerde alacak davası açabilir. Ancak borçlunun zamanaşımı definde bulunması hâlinde, alacaklı kambyo hukukundan kaynaklanan haklarını yitirecektir. Bu durum, bonoya ilişkin zamanaşımı süresinin geçmesi ile değil, borçlunun zamanaşımı definde bulunması ile ortaya çıkmaktadır. Borçlu süresi içinde zamanaşımı definde bulunmazsa söz konusu bono, hamile, zamanaşımına uğramamış bir bononun sağladığı tüm imkânları sağlayacaktır.

Zamanaşımına uğrayan bir bono kambiyo senedi vasfını kaybettiği için kambiyo hukukunun tanıdığı özel imkânlardan yararlanamayacak ve hatta adi senede dahi dönüşmeyecektir (Öztaş, s. 878; Kendigelen/Kırca, s. 264). Zira zamanaşımına uğrayan bono fiziki olarak ortada olsa bile maddi hukuk anlamında artık hiçbir şey ifade etmemekte sadece ispat hukuku alanında delil başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Öztaş, s. 878; Kendigelen/Kırca, s. 264). Bu itibarla zamanaşımına uğrayan bono adi senede dönüşmeyeceği için, alacağın ispatı açısından tek başına yeterli olmayacak, bununla birlikte sadece HMK'nin 202. maddesi kapsamında bir (yazılı) delil başlangıcı olarak kullanılabilir.

HMK'nin 202/2 maddesine göre iddia konusu hukuki işlemin tamamen ispatına yeterli olmamakla birlikte, söz konusu hukuki işlemi muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kimse veya temsilcisi tarafından verilmiş veya gönderilmiş belge, delil başlangıcı sayılır. Zamanaşımına uğrayan bono, delil başlangıcında bulunması gereken tüm unsurları taşımaktadır. Bu nedenle zamanaşımı nedeniyle kambiyo vasfını kaybeden bonoya dayanma imkânı olmayan hamil, temel ilişkiye dayanarak açılan davalarda, zamanaşımına uğrayan bonodan delil başlangıcı olarak yararlanabilir ve senetle ispatı gereken bir hukuki işlem hakkında iddiasını tanık dinleterek veya başka delillerle ispat etme imkânına sahip olur. Temel ilişkiden doğan borcun muacceliyet tarihi bononun vadesine kadar ertelenmiş olduğundan, delil başlangıcı niteliğindeki bonoya konu alacağın ispat edilmesi hâlinde, temel ilişkiden doğan borcun muacceliyet tarihi, delil başlangıcı niteliğindeki bonoda yer alan vade tarihi olacaktır.

Kambiyo senedi niteliğindeki bononun ödenmemesi hâlinde başvurma hakkının kapsamına dair TTK'nin 778/1-d maddesinin atfıyla TTK'nin 725. maddesi uygulanacaktır. Başvuru hakkının kapsamı, müracaat alacaklısının başvuru borçlusundan talep edebileceği miktara ilişkin olup, müracaat alacaklısının neler talep edebileceği TTK'nin 725/1 maddesinde sınırlayıcı bir biçimde gösterilmiştir. Bunlar arasında vadenin gelmesinden itibaren işleyecek faiz de yer almaktadır (TTK, m. 725/1-b). Buna göre bir bonoda hamilin vadeden itibaren temerrüt faizi talep edebilmesi için bononun kambiyo senedi vasfını kaybetmemiş olması şarttır. Zamanaşımına uğramış bir bono kambiyo senedi vasfını kaybettiği için vade tarihi sadece temel ilişkinin muacceliyet tarihi olarak dikkate alınabilecek, borçlu temerrüde düşürülmeden faiz talep edilebilmesi de mümkün olmayacaktır.

Borçlunun temerrüde düşürülebilmesi için sadece borcun muaccel olması yetmemekte kural olarak alacaklının, borcu muaccel olan borçlusuna borcunu ifa etmesi hususunda ihtar göndermesi gerekir. Bu itibarla zamanaşımına uğrayan ve kambiyo senedi vasfını kaybederek (yazılı) delil başlangıcına dönüşen bonodaki vade tarihi temel ilişkiden doğan borcun muacceliyet tarihi olacağı için, TBK'nin 117/1 maddesinde belirtildiği üzere borçlunun temerrüde düşürülmesi için ayrıca alacaklı tarafından borçluya ihtar gönderilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte borcun ifası için borçluya ayrıca ihtar gönderilmese dahi alacaklı tarafından dava açılması ya da icra takibine başvurulması ihtar niteliği taşımaktadır. Çünkü dava açmakla ya da icra takibine başvurmakla birlikte alacaklının borcun ifasını isteyen beyanı ortaya çıkmaktadır (Oğuzman/Öz, s. 461).

Kural olarak borçlunun temerrüde düşürülebilmesi için ihtar gerekmele birlikte TBK'nin 117/2 maddesinde ihtar koşulunun istisnaları düzenlenmiştir. Buna göre TBK'nin 117/2 maddesi gereğince borcun ifa edileceği gün; birlikte tespit edilmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlenmişse ayrıca ihtara gerek olmadan borçlu temerrüde düşmüştür. Başka bir deyişle borçlu ifayı belirli bir vadede yapmakla yükümlüyse temerrüt için ihtarda bulunmaya gerek bulunmamaktadır. Zira bir borç ilişkisinde belirli vadeyi taraflar ya birlikte tespit ederler ya da taraflardan biri kendisine tanınmış olan ihtarda bulunmak suretiyle belirler (Eren, s. 1124). Bununla birlikte borçlu, borç muaccel olmadan önce alacaklıya borcu ifa etmeyeceğini açık olarak bildirmişse, bu durumda da ihtara gerek yoktur. Borçlu bu beyanla mütemerrit olur (Eren, s. 1125.).

Yukarıda bahsedildiği üzere, temel borç ilişkisinin taraflarından birinin bir bono düzenleyip lehtara vermesiyle taraflar arasında kambiyo hukukuna dayalı ikinci bir borç ilişkisi doğar. İşte bono üzerinde yer alan ve TTK'nin 749. maddesi ile düzenlenen vade, taraflar arasındaki temel borç ilişkisinin vadesi değil, kambiyo hukukuna dayalı borç ilişkisinin vadesidir. Zira zamanaşımına uğrayarak kambiyo senedi vasfı kaybedildikten sonra bonodaki vade tarihinin, taraflar arasındaki temel ilişki kapsamında birlikte tespit edildiğinden veya taraflardan biri tarafından kendisine tanınmış olan ihtarda bulunmak suretiyle belirlendiğinden bahsedilemeyecektir.

O hâlde temel ilişkiye dayanılarak yapılan bir takip veya açılan bir davada zamanaşımına uğrayan ve bu nedenle kambiyo senedi vasfını kaybederek (yazılı) delil başlangıcına dönüşen bonodaki vade tarihi, TBK'nin 117/2 maddesi ile belirlenen temerrüt için ihtara gerek olmayan durumlar kapsamında olmadığından, borçlunun temerrüde düşürülmesi için TBK'nin 117/1 maddesi gereğince ihtar gereklidir.

Zamanaşımına uğrayan ve delil başlangıcı olma dışında hukuken hiçbir sonuç bağlanmayan hatta asıl alacağın varlığının ispatında bile tek başına delil kabul edilmeyen bir belgede yazılı vadenin, temerrüt ihtarına gerek olmaksızın temerrüt tarihi olarak kabul edilmesi hakkaniyete de aykırı olacaktır. Aksi hâlde zamanaşımına uğrayan bononun hamili, kambiyo senedinden doğan haklarını korumak için zamanaşımı süresi içinde Kanun'un kendisine yüklediği yükümlülükleri yerine getirmemesine rağmen, temel ilişkiye dayalı olarak yapacağı takip ya da açılan davada vade tarihinden itibaren faize hükmedilmesi yükümlülüklerini yerine getirmeyen hamilin hiçbir kayba uğramayacağı sonucunu doğurur ki, hukuk sisteminin buna cevaz vermesi mümkün değildir.

Hâl böyle olunca, zamanaşımına uğrayan ve bu nedenle kambiyo senedi vasfını kaybederek (yazılı) delil başlangıcına dönüşen bonodaki vade tarihinin; temel ilişkiye dayanılarak yapılan bir takip veya açılan bir davada temerrüde esas alınmayacağına karar verilmesi gerekmiştir.

IV- SONUÇ

Zamanaşımına uğrayan ve bu nedenle kambiyo senedi vasfını kaybederek (yazılı) delil başlangıcına dönüşen bonodaki vade tarihinin; temel ilişkiye dayanılarak yapılan bir takip veya açılan bir davada temerrüde esas alınmayacağına dair, 25.12.2019 tarihinde yapılan ikinci oturumda üçte ikiyi aşan oy çokluğu ile karar verilmiştir.

KARŞIOY

İçtihadı birleştirme görüşmelerine esas konu, sınırlandırılmış başlığında da anlaşılacağı üzere, temelde, delil başlangıcı niteliğindeki bir belgenin ispat gücüne, bunun kapsamına ve geniş çerçevede ispat hukukuna ilişkindir. Hal böyle olmakla, tartışmanın, senetle ispat zorunluluğunu düzenleyen HMK'nın 200. maddesi ile delil başlangıcı başlığını taşımakla birlikte aynı zamanda senetle ispat zorunluluğunun bir istisnası olarak düzenlenmiş bulunan aynı kanunun 202. maddesi çerçevesinde cereyan etmesi, yoğunlaşması gerekir(di). Çünkü konuyla ilgili yapılan müzakereler esnasında, konunun bu yalın ve sınırlı çerçevesinden yer yer uzaklaşarak ispat hukukuna dahil olmayan, konuyla ilişkisi ve bu anlamda belirleyici niteliği bulunmayan kimi kural ve kavramlar üzerinden sonuca varılmaya çalışılmıştır.

İçtihat uyumsuzluğu, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin yukarıda açıklanan konuya ilişkin kararları ile gerekçeleri kısmen farklılık gösterse de sonuçta aksi yönde oluşturulan Yargıtay 15. ve 19. Hukuk Dairelerinin öteden beri verdikleri kararlar ve son dönemde bu iki Daire görüşlerine benzer görüşe vardığı anlaşılan Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin konuya ilişkin kararları arasında ortaya çıkmış bulunmaktadır. Ancak hemen vurgulamak gerekir ki, yukarıda sayılan Dairelerin kararları arasında, zamanaşımına uğramış bononun (yazılı) delil başlangıcı niteliğinde belge olarak kabul edilmesi hususunda herhangi bir içtihat aykırılığı bulunmamaktadır. İçtihat uyumsuzluğu, bu nitelikteki bir belgede yer alan takvim esasına göre "belirli" nitelikteki bir ödeme gününün, borçlunun, üzerine düşen para borcunun ifasında temerrüde düştüğünün kabulüne elverişli olup olmadığı, elverişli olmasının yahut aksini kabulün hukuksal dayanaklarının ne olması gerektiği noktasındadır. Konu bu çerçeve ile sınırlıdır ve içtihadı birleştirme kararlarının mahiyeti gereği bu sınırlı konu dairesinde bir sonuca bağlanması gerekmektedir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin konuya ilişkin yaklaşımı, özünde ispat hukukuna dahil kurallar ile maddi hukuk bakımından TBK'nın 117/2. maddesinde düzenlenen temerrüt kavramı üzerinden geliştirilmiş olup tarafımızdan da ittifakla benimsenmektedir. Kısaca söylemek gerekirse, bono olarak düzenlenmekle birlikte zamanaşımına uğradığı için delil başlangıcı sayılan yazılı belgedeki "belirli bir günü" içeren vadenin, aksi ispatlanmadığı ve HMK'nın 202. maddesi hükmünün doğal bir sonucu olarak diğer takdiri deliller ve bu arada tanık beyanı ile de doğrulanması halinde, TBK'nın 117/2. maddesindeki "borcun ifa gününün birlikte belirlenmesi" kavramına dayalı olarak borçlunun temerrüdüne esas alınması gerektiğini düşünmekteyiz ve bu nedenle çoğunluğun aksi yöndeki görüşlerine katılmıyoruz..

Bu bağlamda öncelikle, konumuzla sınırlı olarak para borçlarında temerrüt kavramının tanımını üzerinde durulması gerekir. Bilindiği üzere, para borçlarında temerrüt kavramı, borca aykırılığın özel bir çeşidi niteliğinde olup muaccel olmuş, ifası istenebilen ve bu anlamda ifası gereken bir para borcunun ihtara rağmen yahut kanunda belirtilen hallerde ihtar gerekmesizin yani muaccel olduğu tarihte yerine getirilmemesi halidir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, temerrütün oluşması için borcun muaccel bulunması, ifasının olanaklı olması, kural olarak borçluya ihtar gönderilmesi ya da kanunda düzenlenmek koşuluyla ihtar yerine geçen hallerin gerçekleşmesi gerekir.

Bu anlamda, temerrüt için gereken muacceliyet ve borcun ifasının gerekli ve olanaklı olması koşullarının, içtihatı birleştirme görüşmelerinde tartışılmasının sonuca etkisinin bulunmaması beklenirdi. Çünkü, içtihatların birleştirilmesi gereken konu sınırlıdır, Daire kararları ortadadır, kararlar arasındaki farklılık sadece temerrüt tarihinin belirlenmesine yahut bu tarihin ne şekilde belirleneceğine ilişkindir. Bir diğer söyleyişle, yukarıda zikredilen ve incelenen Daire kararlarının hemen tümünde, HMK'nın 202. maddesi çerçevesinde, konumuz olan delil başlangıcı niteliğindeki belgeye ve ikame edilen takdiri nitelikteki delillerin birlikte ve tümüyle değerlendirilmesine göre, taraflar arasında borç doğuran bir sözleşme ilişkisinin (temel borç ilişkisi) var olduğunun, bu sözleşmeye dayalı olarak ilişkinin taraflardan biri (somutlaştırırsak davalı) açısından dava veya takip konusu yapılan bir para boreu doğduğunun, para borcunun miktarının, borcun muaccel hale geldiğinin ve ödenmediğinin ispatlandığı kabul edilmiş, tüm bu safhalardan sonra iş, kurulacak tahsil hükmü bakımından, temerrüdün hangi tarihte gerçekleştiğinin değerlendirilmesi aşamasına gelmiştir.

Ancak işin müzakeresi sırasında, konu, Yargıtay Kanunu'nun 45. maddesine ve konuyla ilgili ilke kararlarına aykırı olacak şekilde, sınırlı ve asıl bağlamından kopartılarak "bir sözleşme ilişkisinde borçluya düşen para borcunun ifasının gerekip gerekmediği, borcun muaccel olup olmadığı" vb. gibi içtihat farklılığında ve bunun giderilmesinde hiçbir etkisi bulunmayan yahut bulunmaması gereken kimi görüşler ortaya atılmak suretiyle oluşturulan zemin üzerinden tartışılmış ve varılan sonuçta, kanımızca, mevzuata aykırı bulduğumuz bu tartışma yöntemi de etkili olmuştur.

Konumuza dönecek olursak, bilindiği ve uygulama ve doktrininde de benimsediği üzere temerrüt kavramı, bir hukuki işlem niteliğindedir. Doktrinde temerrüt ihtarının gönderilmesi, genel olarak, "hukuki işlem benzeri hukuki fiil" olarak tanımlanmış, sözlü olarak da gerçekleştirilebileceği, ispat için HMK'nın 199. maddesi anlamında bir "belge"nin ibrazı gerektiği ancak temerrüt için ihtar gerektirmeyen TBK'nın 117/2. maddesindeki hallerin ise hukuki işlem niteliğinde olmakla ancak HMK'nın 200, 201 ve 202. maddelerinde belirtilen şekilde ispatlanabileceği belirtilmiştir. Konumuzun sınırlı oluşu nedeniyle hukuki işlem ve bunun ispatına ilişkin hükümlerin değerlendirilmesi gerekli olduğundan, bu tartışmanın varılacak sonuca doğrudan bir etkisi yoktur.

Şu halde borcunun para borcunu ödemekte temerrüde düştüğünün ispatı, TTK'nın tacirlere ilişkin 18/3. maddesindeki hüküm bir tarafa bırakılacak olursa, herhangi bir biçim koşuluna bağlı kılınmadığından, açıklanan bu hukuki niteliği itibarıyla, HMK'daki genel ispat kurallarına göre ve kural olarak, HMK'nın 200. maddesinde belirtildiği şekliyle senetle mümkündür.

Ancak, HMK'nın 202/2. maddesinde açıklıkla belirtildiği üzere, iddia konusu hukuki işlemin tamamen ispatına yeterli olmamakla birlikte onu muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kimse tarafından verilmiş bir belgenin varlığı halinde tanık dinlenebilecektir. Bu anlamda, temerrüdün gerçekleştiğinin, bunu muhtemel gösterecek nitelikte ve delil başlangıcı niteliğindeki bir belge ve bu belgeye bağlı ve bu belge ile birlikte sunulacak sair takdiri delillerin ikamesi suretiyle de ispatlanacağı kabulünde duraksanmamalıdır.

Hemen belirtmek ve bir parantez açarak söylemek gerekirse, müzakereler sırasında, "delil başlangıcının, hukuki işlemler bakımından tanık dinlenmesinin yolunu açan bir anahtar (maymuncuk) niteliğinde olduğu, işlevini yerine getirdikten sonra artık buna itibar edilemeyeceği" biçiminde özetlenebilecek bir takım görüşler dile getirilmiş ise de, HMK'nın ispat için öngördüğü hükümlere, kanun sistematığına ve yerleşik uygulamanın benimsediği ve bu arada çoğunluk görüşünü oluşturan Daire kararlarına dahi yansıyan ilkelere tümüyle aykırı bu görüşe itibar etmek mümkün değildir.

Hukuk yargılamasında, delillerin topluca ve serbestçe değerlendirilmesi kanun hükmü olup söz konusu görüşün, herhalde, kanun koyucunun "delil başlangıcı" ibaresini kullanmasının belgeyi delil olmaktan çıkarmak amacıyla matuf olduğuna dayalı hatalı bir kabulden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Halbuki, HMK'nın 199. maddesi çerçevesinde belge bizzatı bir delil olup senetle ispat zorunluluğu bulunan hallerde tanık delili ile birlikte senet yerine ikame olunacak biçimde varlığı ileri sürülen hukuki işlemlerin ispatına elverişli kılındığı açıktır.

Keza, yine müzakereler esnasında, delil başlangıcı niteliğindeki belgenin öncesinin bono olması, zamanaşımına uğraması nedeniyle kambyo vasfını yitirmesine bağlı olarak, Daire kararlarına da yansıtıldığı üzere, ispat hukuku bakımından artık zayıf bir belge olduğu yolunda kimi görüşler ileri sürülmüş, hatta belgenin bono vasfını yitirmesi nedeniyle kambyo hukukuna ilişkin kavramlara yer verilmek suretiyle konu ile ilgili bir sonuç çıkarılmaya çalışılmıştır. Özellikle Yargıtay 19. HD'nin kararlarında gözlendiği üzere, belgenin bono vasfını yitirmesi nedeniyle 6102 sayılı TTK'nın 808. maddesi çerçevesinde vadeden itibaren faiz talep hakkının da yitirildiğine bağlı olarak geliştirildiği anlaşılan bu yaklaşım, yukarıda tekrar tekrar açıklandığı üzere, temelde ispat hukuku ile ilgili somut konumuza tümüyle yabancı nitelikte kanun maddelerinin olaya uygulanması suretiyle sonuç çıkarmaya matuf olup benimsenemez. Genel kurul önüne gelen ve tartışılan konu, temel borç ilişkisi çerçevesinde borçlunun bir para borcunun ödenmesinde temerrüde düşüp düşmediği ile ilgili olup, delil başlangıcı niteliğindeki belgenin öncesindeki vasfının yitirilmesine dayalı olarak bu vasıflara bağlı olarak öngörülmuş kuralların mefhumu muhalifinden hareketle sonuç çıkarmaya çalışmak, metodolojiye, hukuk tekniğine tümüyle aykırı bir bakış açısıdır. Söz konusu yanlış bakış açısına egemen olan ve hukuksallığı oldukça tartışmalı olan bu mantık, genel kurula sunulan raporda da kendini göstermektedir. Raporun sonuç ve değerlendirme bölümünde alacaklının kambyo senedi ile temerrüt faizi bakımından elde edebileceği hasılayı, temel borç ilişkisi çerçevesinde ve delil başlangıcına dayalı olarak elde edebilecek olmasının "hukuk düzeni" açısından kabul edilemez olduğu, aksini kabulün "yaman bir çelişki" olacağı şeklinde açıklamalara yer verilmiştir. Bu bakış açısının, temel borç ilişkisi çerçevesinde açılmış bir davayı, ispat hukukuna dayalı olarak savunduğumuz görüşe de yanlış atıflarda bulunmak suretiyle, kambyo senedinden kaynaklanan borcun tahsili davası görme gibi bir yanlışlığa dayalı olduğunu düşünmekteyiz. Kambyo senedi hamilinin müracaat hakları yahut bu hakkın yitirilmesi konusu ile temel borç ilişkisi çerçevesinde bir borcun tahsili ve buna bağlı olarak tartışılacak temerrüt kavramının ilgisi bulunmamaktadır. Üstelik, hukuk düzenimizin, vasfını yitiren bonoya delil başlangıcı olarak bir fonksiyon izafe etmiş olduğunu, senetle ispatı zorunlu kılınan haller bakımından istisnai ve kanunımızca oldukça kuvvetli bir değer attüğünü gözden kaçırmamak gerekmekte olup, bu anlamda belgenin söz konusu ispat fonksiyonu ile kaim bir değeri bulunmakla "zayıf" olarak nitelendirilmesi yerinde olmayacaktır. Saniiyen, hukuk düzenimizin, temel borç ilişkisi çerçevesinde tahsil isteminde bulunan bir alacaklıyı, TBK'nın 117/2. maddesinde yazılı temerrüt koşullarının varlığına rağmen, temerrüt için behemahal ihtar göndermeye mecbur etmek gibi bir amacı da olamaz.

Konuya ilişkin görüşlerimizin açıklanmasına dönecek olursak; karşı oy sahipleri olarak, borçlunun hangi tarihte temerrüde düşmüş olduğunu değerlendirirken, sadece genel kuralın değil TBK'nın 117/2. maddesinde zikredilen "borcun ifa edileceği günün birlikte belirlenmiş olması" halinin de delil başlangıcı belge ve buna bağlı olarak ikame edilecek tanık ve diğer takdiri delillerin topluca değerlendirilmesi suretiyle ispatlanabileceği kanısındayız. Esasen bu husus, HMK'nın 202. maddesinde açıkça belirtilmiş olup belgedeki belirli vade tarihinin; belgenin düzenlendiği tarih itibarıyla bir senet anlaşmasına dayalı olduğu ve bono vasfının sonradan yitirilmesinin sadece kambiyo senetlerine mahsus müracaat haklarının kullanımını engelleyen bir olgu olup senet anlaşmasının hiç yapılmamış yahut sonradan geçersiz hale gelmiş sayılmasını gerektirmeyeceği, buna bağlı olarak temel borç ilişkisinden kaynaklanan para borcunun ifa gününün, ifa uğruna düzenlenen senet üzerine dercedilmek suretiyle borç ilişkisinin taraflarınca birlikte kararlaştırıldığının kabulünü muhtemel kıldığı düşünüldüğünde, tanıklarca da doğrulanması halinde, borçlunun ayrıca ihtar çekilmesini gerektirmeyecek biçimde temerrüde düştüğü tarih olarak kabulü gerekir.

Müzakereler sırasında, belge üzerindeki belirli vade tarihinin borçlunun tek yanlı hukuki tasarrufu niteliğinde bulunduğu ileri sürülmüş olup bir an için bu görüşün kabulü halinde dahi, bu biçimde düzenlenen belgenin alacaklıya tevdiî ve alacaklının da bu vade tarihini benimsemesi suretiyle, TBK'nın 1 ila 11. maddeleri arasında yer verilen genel hükümler çerçevesinde bir öneri ve kabulün birleştiği, bu suretle borcun ifa gününün birlikte ve kesin olarak belirlendiğinde duraksanmamalıdır.

Tüm bu açıklamalar ışığında, HMK'nın ispat ve deliller başlığı altında sıraladığı kurallara rağmen çoğunluğun vardığı sonuca katılmak mümkün değildir. Kanaatimizce, çoğunluk tarafından benimsenen bu sonuç, korkarız ki, uygulamada da büyük güçlülere yol açacak, temel borç ilişkisi, borcun varlığı ve miktarı bakımından delil başlangıcı ve buna bağlı olarak sunulan diğer delillerle ispat edilmiş bir alacak davasında, ikinci derecedeki bir nokta kabul edilebilecek temerrüt tarihi açısından ilave delillerin ve hatta HMK'nın 200. maddesi anlamında, sadece bu konuya ilişkin olarak bir senet ibrazı istenmesi gibi bir çelişkiye, sorunsalın ortaya çıkmasına neden olacaktır. Sözgelimi, somut bir alacak davasında, temel borç ilişkisinin inkarı halinde, kambiyo vasfını yitirmiş ve içtihaden delil başlangıcı niteliğine dönüştüğü ittifakla kabul gören belgeye dayalı olarak tanık ikame edilmesi halinde, tanığın taraflar arasındakî borç ilişkisini ortaya koyan açıklamalarından sonra, bu ilişkiden doğan para borcunun miktarının ve ifa gününün taraflar arasında yapılan anlaşma ile düzenlenen kambiyo senedine dercedildiğini söylemesi durumunda, HGK'nın konuyla ilgili 20.2.2008 gün ve 3-159/158 sayılı kararında isabetle ortaya konulan değerlendirmeler ışığında bir sonuca varılması yerine, çoğunluk görüşü doğrultusunda inşa edilen içtihadî birleştime kararına dayalı olarak, tanığın bu yöndeki ifadesine herhangi bir kıymet izafe edilemeyecek, tanıkların senet üzerine yazılan vade tarihini birebir telaffuz etmesi gerektiği gibi bir halin varlığı aranacaktır ki, bunun ispat hukuku kuralları bakımından bir kara defik yaratması kaçınılmazdır.

Açıklanan nedenlerle, içtihatların, yukarıda açıklanan ispat hukukuna ve maddî hukuka ilişkin kurallarla ve hukukun genel ilkeleriyle uyumlu bulunan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin kararları çerçevesinde birleştirilmesi gerektiği inancında olmakla çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyoruz.

KARŞI OY

2019/1 E. Sayılı İcra İhtilafı Birleştirme kararına konu olay; zamanaşımına uğramış bonolar nedeniyle temel ilişkiye dayalı alacak davasında, bono üzerinde yer alan vade tarihinin temerrüt tarihi sayılıp sayılmayacağı hususuna ilişkindir.

Bilindiği üzere, elinde bono bulunan meşru hamil, kıymetli evraklar yönünden geçerli soyutluk ilkesi gereği borcun asıl sebebine girmeden, vadesi geldikten sonra bonoya dayalı olarak takip veya dava açabileceği gibi, temel ilişki çerçevesinde de bonoya delil olarak dayanarak alacak davası da açabilecektir. Özellikle senedin talifi halinde, alacağın ispatı için hem temel ilişkinin ispatı, hem de bonoya dayanılmasında yasal bir engel bulunmamaktadır.

Bonolarda zamanaşımı süresi 6102 sayılı TTK'nın 749.maddesinde, düzenleyene (tanzim eden) karşı vade tarihinden itibaren 3 yıl, cirantalara karşı protesto tarihinden itibaren 1 yıl, cirantanın bono bedelini hamile ödemesi halinde, kendisinden önce gelen cirantalara karşı ödeme tarihinden itibaren 6 ay içerisinde zamanaşımına uğrayacaktır. Bunun dışında, sadece düzenleyenin TTK 732.maddesi uyarınca, bononun zamanaşımına uğramasından itibaren sebepsiz zenginleşmeden doğan sorumluluğu bulunmaktadır. Sebepsiz zenginleşmeden doğan sorumluluk ise, bononun zamanaşımına uğradığı tarihten itibaren 1 yıllık zamanaşımına tabidir.

Kambiyo zamanaşımına uğramış ve sebepsiz zenginleşmeden doğan dava hakkı da zamanaşımına uğramış olan bononun, tekrar kambiyo takibine veya sebepsiz zenginleşme davasına konu edilmesine yasal bir engel yoktur. Borçlu zamanaşımı def'inde bulunmadığı takdirde anılan takip ve davalar yoluyla alacağın tahsili meşru ve mümkündür. Bununla birlikte zamanaşımı def'inin ileri sürülmesi halinde davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilecektir. Ancak, alacaklının temel ilişkiye dayalı olarak dava açması ve bonoya da delil olarak dayanması halinde zamanaşımı süresi, o temel ilişki için TBK'nın 146 veya 147.maddelerindeki sözleşme tiplerindeki zamanaşımı (10 ve 5 yıllık gibi) sürelerine tabi olacaktır. Böyle bir durumda öncelikle alacaklının temel ilişkiyi ispat etmesi gerekir. Dolayısıyla, zamanaşımına uğramış bononun kambiyo vasfını tamamen kaybedeceği, hiçbir hukuki kıymetinin kalmayacağına ilişkin çoğunluk görüşüne hukuken itibar edilmesi mümkün görülmektedir.

Alacaklının temel ilişkinin ispatında, taraflar arasında konuya ilişkin olarak düzenlenen bononun, bu davada HMK 202.maddesi uyarınca "delil başlangıcı" niteliğinde olduğu, bu niteliği itibarıyla, zamanaşımına uğramış bononun temel ilişkinin ispatında kullanılacağı ve hatta bu belgeye dayalı olarak hukuki ilişkinin ispatı yönünden tanık dahi dinlenebileceği konusunda bir görüş ayrılığı yoktur. Ancak çoğunluğun görüşüne göre, borçlunun, üzerinde ödeme günü bulunan bono üzerindeki taahhüdünün bir önemi bulunmamakta, mutlaka borçlunun ayrıca ihtarname ile temerrüde düşürülmesi gerekmektedir.

TBK'nın 117.maddesinde yer alan "(1)Muaccel bir borcun borçlusuna, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. (2)Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur. Ancak sebepsiz zenginleşmenin iyiniyetli olduğu hallerde temerrüt için bildirim şarttır" şeklindeki düzenleme uyarınca, muaccel (istenebilir) hale gelmiş bir borç yönünden borçlunun temerrüde düşürülebilmesi için kural olarak borçluya ihtarname göndermek gerekir. Ancak, alacaklı ve borçlu borcun ifa edileceği gün konusunda anlaşmışlar ise o günün geçmesiyle kendiliğinden borçlu temerrüde düşecektir. Çoğunluk görüşünün savunucusu 19.Hukuk Dairesi sayın daire sözcüsü ve görüş bildiren bir kısım üyeler, davadan önce temerrüt için mutlaka vade konusunda her iki tarafın imzaladığı yazılı bir belgenin varlığına veya alacaklının gönderdiği ihtarnameye ihtiyaç olduğunu savunmaktadırlar. Oysa muaccel hale gelmiş borçlar yönünden bu görüş hukuki açıdan isabetli değildir. Zira Kanunda açıkça "borcun ifa edileceği gün birlikte belirlenmişse" tabirini kullanmaktadır. Zamanlaşımına uğramış bono "delil başlangıcı" niteliğinde yasal bir delil olduğuna ve bu belgenin temel ilişki kapsamında borçlu tarafından imzalanarak davacıya verilen bir belge olduğuna göre, borçlunun ödeme tarihi konusunda açık taahhüdü ve alacaklının da bu belgeyi alıp kabul etmesi nedeniyle Kanunda aranan "İFA GÜNÜNÜN BİRLİKTE BELİRLENMESİ" koşulunun oluştuğu ve o günün geçmesiyle borçlunun kendiliğinden temerrüde düştüğünün kabulü gerekir.

Çoğunluk görüşünü savunan 19.Hukuk Dairesi'nin esasen bu kabulüyle, yine bizzat anılan daire tarafından verilen diğer kararlar arasında çelişki bulunmaktadır. Söz gelimi Dairenin, sadece bir yıl önce verdiği, 17.10.2018 tarih ve 2016/20267 E. – 2018/5053 K. sayılı ilamında, zamanlaşımına uğramış bono nedeniyle temel ilişkiye dayalı olarak açılan itirazın iptali davasında, "Davacı ile davalı arasında temel ilişki bulunmaktadır. Zamanlaşımına uğramış bono yazılı delil başlangıcı niteliğinde olup, temel ilişki her türlü delille ispatlanabilir. *Davalı*, davacı ile aralarında temel ilişki bulunduğunu, *mal aldığını ancak bono bedeli kadar mal almadığını aldığı malların bedelini ödediğini* savunmuş olup, bu durumda taraflar arasındaki temel ilişkinin varlığı tartışmasız, uyuşmazlık konusu bono bedeli kadar mal alınmadığının anlaşmaya aykırı doldurulduğunu ispat yükümlülüğü davalıya aittir" demek suretiyle, esasen zamanlaşımına uğramış bono üzerindeki "alacaklı adı, borçlu adı, tanzim tarihi, borç miktarı" gibi diğer bilgilerin tamamını karineten doğru saymakta ve borçluya aksini ispat yükümü yüklemekte, ancak "ödeme günü (vade)" hususundaki bilgiyi yok saymak suretiyle kanımca açık bir çelişkiye düşmektedir. Oysa 11.Hukuk Dairesinin yaklaşımı, tutarlı ve isabetli bir şekilde, vade tarihi de dahil bono üzerindeki tüm bilgilerin karineten doğru sayılması gerektiği yönündedir.

Müzakereler sırasında çoğunluk görüşünü savunan bir kısım Daire sözcüsü konuşmacılar tarafından, alacaklının yıllarca bonoya dayalı alacağını takip etmeyerek keyfi dayanarak bonoyu zamanaşımına uğrattığı, 5-6 yıl sonra gelerek borçludan alacağını dava edip bir de bono üzerinde yer alan vade tarihinden itibaren faiz talep etmesinin hakkaniyete uygun düşmediği savunulmuş ise de bu görüşte de hukuki bir temel bulunmamaktadır. Öte yandan, hakkaniyet yönünden de tam tersi, borçlunun mağduriyetinden söz edilemeyecektir. Zira çeşitli sebeplerle yıllarca borcunu ödemiş borçlunun, sabit bir ödeme gününün varlığına rağmen, bir de faiz yükünden kurtarılmasının, alacaklının da bu kanuni hakkından mahrum bırakılmasının hakkaniyetle bağdaşır yönü bulunmamaktadır.

İçtihadı birleştirmeye konu görüşler, daha çok 6762 sayılı TTK zamanında yaşanan ihtilaflarla ilgili olup, çoğunluk görüşüne göre ulaşılan sonuç, 6102 sayılı TTK döneminde getirilen yeni temerrüt hükümlerinin gelecekteki uygulanmasını da olumsuz etkileyecek niteliktedir. Şöyle ki:

6102 sayılı TTK'nın 1530.maddesinde yer alan "(4) Sözleşmede ödeme günü veya süresi belirtilmemişse veya belirtilen süre beşinci fıkraya aykırı ise, borçlu aşağıdaki sürelerin sonunda ihtara gerek kalmaksızın mütemerrit sayılır ve alacaklı faize hak kazanır: a) Faturanın veya eş değer ödeme talebinin borçlu tarafından alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonunda" şeklindeki düzenleme uyarınca, temel ilişkinin tedarik sözleşmesi olduğu durumlarda, bono üzerindeki tarih sabit ödeme günü olarak kabul edilmediğinde, faturanın tebliğinden itibaren 30 günün geçmesiyle temerrüt gerçekleşmiş sayılacaktır. Bu durumda İBK ile ulaşılan sonuç karşısında, faturadan çok daha ileri tarih taşıyan bono üzerindeki ödeme gününe, keza borcun asıl miktarına itibar edilemeyecek, bononun delil başlangıcı niteliğindeki delil değeri dahi kalmayacak, kısaca borçlunun daha da aleyhine bir hüküm ve sonuç doğuracaktır. Oysa, vade tarihi de dahil bonodaki bilgilerin tamamına değer ve önem verilseydi, faturada ne yazarsa yazsın, tebliğ edilmiş olsun veya olmasın, vadenin faturanın tebliğinden 30 gün sonra değil, zamanaşımına uğramış bonoda yer alan ileri tarihte temerrüdün gerçekleştiği kabul edilecekti. Ancak İBK ile ulaşılan sonuç karşısında, bono üzerindeki ileri tarihli vadeye değer verilmeyeceğine göre, faturadan 30 gündün sonra temerrüdü başlatacak, böylelikle bir yerde İBK, TTK 1530/4.maddesini değiştirecek bir sonuç doğurabilecektir.

Yargıtay 15.Hukuk Dairesi adına görüş bildiren bazı üyelerin de tüm kaygısının, dairenin görev alanına giren eser sözleşmeleri yönünden, özellikle ayıplı ve eksik eser teslimi hallerine ilişkin olarak, bono üzerindeki tarihin kabulü halinde haksız sonuçların doğacağına ilişkindir. Oysa 6098 sayılı TBK yönünden, temerrütten bahsedebilmek için bir borcun muaccel olması ön koşuldur. Dolayısıyla, temel ilişki kapsamında alacaklının karşı edimi isteyebilmesi için kendi edimini yerine getirmesi gerekir. Diğer bir anlatımla, bir eser meydana getirmek üzere anlaşılan müteahhite verilen bononun temel ilişki kapsamında tahsilinin talep edilebilmesi için, müteahhidin eseri eksiksiz ve ayıpsız şekilde teslim ettiğini kanıtlaması gerekir. Aksi takdirde, sırf bononun üzerinde tarih var denilerek o tarihten itibaren temerrüdün gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir. Kanımca 15.Hukuk Dairesinin yaklaşımı isabetli değildir. Zira, temel ilişki kapsamında bonoda yer alan alacak dava veya takipten önce ayrıca ihtarname ile istenmiş olsa bile, şayet müteahhit eksik veya ayıplı teslimde bulunmuş ise, bu ihtarname ile dahi borçlunun (iş sahibinin) temerrüde düştüğünden söz edilemez.

O nedenle, 11.Hukuk Dairesi TBK 117 doğrultusunda, muaccel (istenebilir) hale gelmiş alacaklar yönünden, bono üzerindeki tarihin kesin vade tarihi olduğunu kabul etmektedir. Oysa, 15.Hukuk Dairesi, mütehhidin tamamen ayıpsız ve eksiksiz eseri teslimi, iş sahibinin ise bonodaki vade tarihinde borcunu ödememesi ve sürekli borcu erteleme sonucunda zamanaşımına uğrayan bononun varlığı halinde alacaklının mağduriyetini önleyecek bir çözüm sunmamaktadır.

Anılan nedenlerle, 11.Hukuk Dairesinin görüşleri doğrultusunda, vadeden önce muaccel olmuş borçlar yönünden, zamanaşımına uğramış bono üzerindeki vade tarihinin temel ilişkiye dayalı alacak davalarında da aksi ispat edilinceye kadar ve karineten kesin vade tarihi olduğu, bu günün geçmesiyle borçlunun kendiliğinden temerrüde düşmüş sayılması gerektiği düşüncesinde olduğumdan, İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu sayın çoğunluğunun, temerrüt için ayrıca ihtar şartı arayan düşüncesine katılmıyorum.

KARŞI OY

İçtihatı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu önüne gelen içtihat uyumsuzluğunun konusu özette, zamanaşımına uğrayan bono senedinde yazılı vade tarihinden itibaren ayrıca ihtar gönderilmesine veya takip yapılmasına gerek olmaksızın temerrüt faizi istenip istenmeyeceği noktasında toplanmaktadır. Dolayısıyla içtihatı birleştirmenin konusu poliçe ve çek gibi diğer kambiyo senetlerini kapsamadığından emre yazılı senet bir başka deyişle bono esas alınarak konunun değerlendirilmesi gerekmektedir.Türk Ticaret Kanunu'nun 776. maddesinde bono tanımlanmış ve 778. maddesinde bononun niteliğine aykırı düşmedikçe poliçe hakkında yapılan düzenlemelerden bono hakkında uygulanacak hükümler de atf yoluyla belirlenmiştir.

Kambiyo senetlerinin bazı temel özellikleri vardır. Bu özellikleri kısaca belirtmek gerekirse:

- Kayıtsız şartsız borç ikrarını havidir. Bir miktar paranın ödenmesi kaydını içerir.
- İbraz senetleridir. Ödeyecek kişiye ibrazı zorunludur.
- Tedavül kabiliyeti vardır. Ciroyla yoluyla kolayca el değiştirir.
- Mücerretlik ilkesi geçerlidir. Temel ilişkiden bağımsız olarak alacak ileri sürülebilir.
- TTK'da sıkı şekil şartlarına bağlıdır.
- Kanunen emre yazılı senetlerdir.
- İmzaların bağımsızlığı ilkesi vardır.
- Kamu güvenine mazhar seneplerdir.
- Türkiye'nin de katıldığı Cenevre Konvansiyonu anlaşmaları çerçevesinde uluslararası niteliktedir.
- Özel takip usulleri vardır. İcra İflas Kanunu'nda kambiyo senetlerine dayalı haciz veya iflas yoluyla icra ve iflas takibi yapılması mümkün olduğu gibi adi takiplerden farklı olarak icra takibine itiraz ile takibin durması söz konusu olmadığı gibi adi takipten farklı olarak özel nitelikli borcun ödenmesi ve itiraza ilişkin özel düzenlenmiş süreler söz konusudur.Bir kambiyo senedinin düzenlendiği durumda taraflar arasında iki ayrı borç ilişkisi meydana gelir. Bunlarda ilki, senedin düzenlenmesine neden olan bir başka deyişle senedin ihdas nedeni olarak gösterilen ve borç doğuran belirli bir sebebe dayalı asıl borç ilişkisi, ikincisi ise kambiyo hukukundan kaynaklanan ve asıl sebepten mücerret olan senetle birlikte ileri sürülebilen kambiyo hukuku ilişkisidir. (Prof. Dr. Fırat Öztan Kıymetli Evrak Hukuku 2. Bası sf. 376 ve devamı)Nitekim Türk Borçlar Kanunu'nun 133. maddesinde "(1) Yeni bir borçla mevcut bir borcun sona erdirilmesi, ancak tarafların bu yöndeki açık iradesi ile olur. (2) Özellikle mevcut borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması veya yeni bir alacak senedi ya da yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi, tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça yenileme sayılmaz." hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre mevcut bir borcun ödenmesi kapsamında bir kambiyo senedi düzenlenerek alacaklıya verildiği takdirde eski borç varlığını korumakta ama kambiyo senedinden kaynaklı yeni bir borç ilişkisi doğmaktadır. Mevcut bir borç için kambiyo senedi düzenlenmiş olması ödeme yerine geçmemekte, bir başka deyişle ifa yerine kaim olarak verilmektedir. Bu şekilde temel ilişkiden kaynaklanan borç ile kambiyo ilişkisinden kaynaklanan talep hakları arasında birbirine paralel ve aynı yönde olmaları nedeniyle hakların yarışmasından söz etmek mümkündür. Bu kapsamda alacaklı dilerse kambiyo senedi ilişkisine dayalı olarak, dilerse temel ilişkiye dayalı olarak alacağını talep etme olanağına sahiptir. Ancak borçlu borcu bir kez ödemekle borcundan kurtulacaktır. Kambiyo senetlerinin sıkı şekil şartlarına bağlı olması yanında bu senetlerden doğan hakların talep edilmesi bakımından da sıkı şekil şartları söz konusudur. Uyuşmazlık konusu olan bonolar bakımından TTK'nın 778. maddesi atfıyla bonolarda da uygulanması gereken TTK'nın 749 ve 751. maddeleri gereğince bono vadenin geldiği tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Zamanaşımına uğrayan bono kambiyo senedi niteliklerini ve kambiyo hukukundan kaynaklı ayrıcalıklı ve özel takip usulleri ve kambiyo hukuku özelliklerinden kaynaklı hakları yitirir.

Ancak kambiyo senedi özelliklerinin yitirilmesi senedin temel ilişkiye dayalı talep halinde senet ve belge olarak değerini yitirmesi sonucunu doğurmaz. Bir belgenin delil olması bakımından Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 22.02.1971 tarih 1970/12331 Esas, 1971/1572 Karar sayılı ilamında belirtildiği üzere "Delillerin zaman geçmekle ispat güçlerini yitirmeleri diye bir durum yasalarda söz konusu olmadığından kambiyo senedinden asıl borç ilişkisinin ispatı konusunda her zaman yararlanılabileceği tabiidir. "İçtihatı birleştirme konusu olan uyumsuzlukta Yargıtay daireleri arasında bononun zamanaşımına uğraması nedeniyle kambiyo hukukundan kaynaklanan talep haklarının yitirildiği konusunda bir uyumsuzluk söz konusu değildir. Kaldığı, zamanaşımına uğrayan bononun yazılı delil başlangıcı olarak kabul edileceği ve zamanaşımına uğrayan bonoya yazılı delil başlangıcı olarak dayanmak suretiyle tanıkta dahil her türlü delille temel ilişkinin ispatı suretiyle alacağın tahsil edilebileceği konusunda bir uyumsuzluk söz konusu değildir. Uyumsuzluğun temel konusu bonolarda yazılı vade tarihinin 6098 sayılı TBK'nın 117/1. maddesi gereğince kesin bir vade kabul edilmeyerek temerrüt faizi isteyebilmek için alacaklının borçluya ihtar göndermesinin zorunlu olup olmadığı veya aynı yasanın 117/2. maddesi gereğince bonoda yazılı vadenin taraflarca borcun ifa edileceği günün birlikte kararlaştırılması sayılıp sayılmayacağı noktasında toplanmaktadır. Dolayısıyla içtihatı birleştirme konusu uyumsuzlukta zamanaşımına uğrayan senedin kambiyo senedi niteliğini yitirdiği konusunda herhangi bir görüş ayrılığı bulunmadığından, içtihat konusu uyumsuzluğun çözümünde artık 6102 Türk Ticaret Kanunu hükümleri bir yana bırakılarak temel ilişki bakımından 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, ispat hukuku bakımından da 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri esas alınarak değerlendirme yapılması gerekecektir. Yukarıda belirtildiği üzere kambiyo senedine dayanılması halinde kambiyo hukukundan kaynaklanan mücerret borç ilişkisi yanında belirli bir sebebe bağlı temel borç ilişkisine dayalı talepte bulunulabileceği, bu durumda hakların telahuku (yarışması) söz konusu olduğu, kambiyo senedi zamanaşımına uğramış olsa dahi buna delil olarak dayanılabileceği delillerin zamanaşımına uğraması diye bir durumun yasalardığımızda mevcut olmadığı belirtilmişti. Bu kapsamda zamanaşımına uğrayan bononun temel ilişki bakımından ve ispat hukuku açısından delil değeri üzerinde durulması gerekmektedir. Bu belgenin delil değeri değerlendirildikten sonra temel ilişki bakımından Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen temerrüt hükümlerinin uygulanmasında bu belgeden nasıl yararlanılabileceği açıklanmaya çalışılacaktır. 6100 sayılı HMK'nın 199. maddesinde belge tanımına yer verilmiştir. Bu tanıma göre "Uyumsuzluk konusu vakaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir." Belge tanımının yapılmış olmasına karşılık HMK'nın 200 ve 201. maddeleri ile 205. maddelerinde senetle ilgili düzenlemeler yapılmış ancak senedin açık bir tanımına yer verilmemiştir. Buna karşılık HMK'nın 202/2. maddesinde delil başlangıcı tanımlanmıştır. Bu tanıma göre delil başlangıcı "İddia konusu hukuki işlemin tamamen ispatına yeterli olmamakla birlikte, söz konusu hukuki işlemi muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kinse veya temsilcisi tarafından verilmiş veya gönderilmiş belgedir." Bu tanımlardan yararlanılmak suretiyle doktrinde senet kısaca bir kimsenin bir hukuki işlemin ispatı için kendi aleyhine hazırladığı veya sonuç doğuran yazılı bir belge olarak tanımlanmıştır. Hatta senetdeki beyanın mutlaka aleyhe delil oluşturma amacıyla yapılmasının gerekli olmadığı, senet olarak yazılması düşünülmeyen örneğin imzalı bir mektuptaki bir beyanın da o mektubu yazan kişi aleyhine senet olarak kabul edilebileceği belirtildikten sonra senedin dört temel unsuru olduğu bunların

- senedin bir cisim üzerinde olması (Tahta, bez, kağıt vs.)

-Yazı ile yazılmış olması,

- Bir irade beyanı (hukuki işlem) içermesi,

- Düzenleyenin kişiye aidiyet bakımından imzasının bulunması olarak sayılabilecektir. (Pekantez Usul, Medeni Usul Hukuku, Cilt 2, Sayfa 1771 ve devamı)Bu kapsamda aralarında temel ilişki bulunan keşideci ve lehtar arasındaki bono zamanaşımına uğramış olsa dahi yukarıda yer verilen tanıma ve senedin unsurlarına göre HMK'nın 200, 201 ve 205. maddelerinde yer alan adi senedin tüm unsurlarını taşımaktadır.

HMK'nın 205/1. maddesi gereğince imzası ikrar edilen adı senetler aksi ispat edilmedikçe kesin delil sayılır. Zamanaşımına uğrayan bonoda kambiyo hukukundan kaynaklanan talep hakları yitirilmiş ise de aralarında temel ilişki bulunan keşideci ve lehtar bakımından senette hem imza hem de "ödeyeceğim" şeklinde bir irade açıklamasının varlığı, bu irade açıklamasının bir kağıt üzerinde olması ve yazılı olması gibi tüm unsurlar bulunmaktadır. Bu durumda bu belgenin HMK anlamında adı senette bulunması gereken tüm unsurları taşıması nedeniyle adı senet olarak kabul edilmemesi hukuken savunulabilecek bir düşünce değildir. Yasanın açıkça adı senet olarak kabul ettiği tüm unsurları taşıyan bir belgenin yargısal kararlarla senet sayılmaması düşünülemez. Türk Ticaret Kanunu'nda zamanaşımına uğrayan senedin adı senet dahi sayılmayacağına ilişkin her hangi bir yasal düzenleme yoktur. Kaldıkı adı senet haline dönüşen bu belge Türk Ticaret Kanunu'nun düzenlediği kambiyo senedi alanından çıkmış HMK'da düzenlenen adı senet haline dönüşmüştür. Dolayısıyla alacaklının zamanaşımına uğrayan bonoda yukarıda açıklandığı üzere hakların yarışması kapsamında temel ilişkiye dayalı olarak bu senede delil olarak dayanması suretiyle hakkını ispat etmesi mümkündür. Zira adı senet yasa gereği aksi ispatlanıncaya kadar kesin delildir. Diğer yandan, kanun koyucu zamanaşımına uğrayan bonolarda zamanaşımına uğramış olmasına rağmen bu bonoya bir değer atfederek TTK'nın 818 maddesi atfıyla TTK'nın 732. maddesinin bonolarda da uygulanacağını kabul etmiş bu maddeye göre zamanaşımı sebebiyle bonodan kaynaklanan kambiyo hukukundan kaynaklı haklar düşmüş bir başka deyişle yitirilmiş olsa dahi sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre hamilin keşideciye karşı başvuru edilebileceği kabul edilmiştir. Bu düzenlemenin sebebi hamil ile keşideci arasında Türk Boçlar Kanunu anlamında ileri sürülebilir ve ispat edilebilir bir temel ilişkinin bulunmamasıdır. Aslında kanun kendi sistematigi içerisinde aralarında temel ilişki bulunan keşideci ve lehtar ile ciro silsilesinden birbirini takip eden cirolar yapan cirantalar yönünden temel ilişkiye dayalı alacak talebi saklı tutulmuş ancak diğer yandan temel ilişki bulunmayan hamili korumak amacıyla TTK'nın 732. maddesinde düzenlenen sebepsiz zenginleşme hükümlerinden yararlanma olanağı getirilmiştir. Zira hamilin kendinden önceki ciranta ile temel ilişki olmasına karşılık senedi düzenleyen keşideci ile arasında hukuken dayanabileceği temel bir borç ilişkisi bulunmadığından kanun koyucu hamilin haklarını korumak ve keşidecinin sebepsiz zenginleşmesini ve ödeme borcundan sebepsiz yere kurtulmasını önlemek amacıyla TTK'nın 732. maddesinde ki yasal imkanı getirmek suretiyle zamanaşımına uğrayan senette keşideciye başvurma olanağı getirmiştir. Ancak yukarıda belirtildiği üzere kambiyo senetleri ciro ve tedavül kabiliyeti olan senetlerdir. Aralarında temel ilişki bulunmayan hamil ile hamilden önceki cirantalar ve lehtar arasında senedin ciro edilmesi sırasında gerek tam ciro gerekse beyaz ciro suretiyle senedin devri mümkün ve bir irade açıklaması mevcut ise de bu irade açıklamasının senedin lehtarı ve keşidecisi arasındaki irade açıklamasıyla aynı mahiyette olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Senedin önyüzünde "... TL'yi ... tarihinde ödeyeceğim..." şeklindeki irade beyanına karşılık, senedin arkayüzünde "... ödeyiniz" şeklinde irade açıklaması veya beyaz ciroda olduğu gibi sadece imza bulunmaktadır. Ancak senedin önyüzü ile arkayüzünü birbirinden bağımsız olarak değerlendirmek mümkün değildir. Özellikle senedin devredildiğini gösteren cirolar senedin arkayüzünün yeterli gelmemesi halinde senede ekli alonj üzerine yapılır. Senede ekli alonj senet ile bir bütün olarak değerlendirilir. Bu senet kambiyo senedi niteliğini kaybederek senet metnindeki hukuki ilişkilere kambiyo hukuku ilkeleri uygulanmak kabiliyetini kaybetmiş olsa dahi senet arkasındaki ciro isim ve imzalarının HMK'nın 199 ve 202. maddeleri kapsamında belge ve delil başlangıcı olarak ispat hukuku açısından değerini yitirdiği ve hiç bir anlamı olmadığı düşünülemez. Senet üzerindeki vade tarihi ve bedel esas alınmak suretiyle senette ismi bulunanlar yine kendi aralarındaki temel ilişkiye dayalı olarak bir borcun ifası veya ifa yerine kaim olmak üzere senedi ciro etmektedirler. Bu nedenle örneğin, ayrı bir irade açıklaması olmadığı sürece senedin önyüzünde 10.000,00 TL yazılı iken senedin başka bir bedelle devredildiği ileri sürülemeyecektir. Cironun hukuki niteliği konusunda havale teorisi, icap teorisi, şart teorisi gibi klasik teoriler mevcut ise de son dönemde daha çok savunulan modern görüşlerde; ciro tıpkı temlik ve teslimde olduğu gibi senedin verildiği şahsın bir şarta bağlı olmayan iktisabına imkan vermektedir.

Ciro, ciro edenin haklarının ciro olunana geçmesini sağlamaktadır. Kambiyo senedi niteliğinin yitirilmesi nedeniyle senetteki cirolar kambiyo hukuku ilkelerine sahip olmasada Türk Borçlar Kanunu'nda ki alacağın temlikli hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanması mümkündür. Nitekim TTK'nın 690. maddesindeki "ödememe protestosundan veya protestonun düzenlenmesi için öngörülen sürenin geçmesinden sonra yapılan cironun alacağın temlikli hükümleri sonucunu doğuracağı" hükmü kıyasen uygulanarak bu belgenin adı senet olarak kabulü durumunda cirolar alacağın temlikli hükümleri gereğince alacak konusu adı senedin kimden kimlere ne şekilde devredildiğini gösterir niteliktedir. Dolayısıyla aslında devredilen senedin önyüzündeki miktar ve vadeyi de içeren hakkın da devredilmiş olduğunun kabulü gerekir. Elbetteki bu devir kambiyo senedinde ki gibi herkese karşı ileri sürülebilecek kamu güvenini haiz kambiyo hukuku ilkelerinin uygulandığı bir devir değildir. Bu devrin kambiyo hukuku gereğince yapılan devirden farkı alacağın temlikli hükümlerinin uygulanması halinde kişisel defilerin ileri sürülmesi olanağını tanıır. Bu nedenle zamanaşımına uğrayan senedin Yargıtay içtihadı birleştirme görüşmelerine konu daire kararlarında olduğu üzere hamil ile diğer cirantalar ve keşideci arasında yani temel ilişki bulunmayan hallerde delil başlangıcı olarak kabulü söz konusu olacaktır. HMK'nın 202/2. maddesinde belirtildiği ve senedin önyüzünde yer aldığı üzere bir hukuki işlemi muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kimse tarafından imzalanmış ve verilmiş bir belge söz konusudur. Zira bu durumda tanık dahil her türlü delil ile senedi elinde bulunduran kişi bu senede, HMK'nın 202. maddesi gereğince delil başlangıcı olarak dayanmak suretiyle diğer delillerle alacağını ispat olanağına sahip olacaktır. Zamanaşımına uğrayan bonoya delil başlangıcı olarak dayanılması durumunda Yargıtay daire kararlarında belirtildiği üzere zamanaşımına uğrayan bonodaki miktar, temel ilişkinin ispatı halinde geçerli kabul edilmektedir. Senette yazılı miktarın temel ilişkinin ispatı halinde benimsenmesi ve geçerliliği kabul edilirken, vadenin geçersiz olarak kabul edilmesinin hukuki açıdan yasal bir dayanağı olmadığı gibi mantıklı bir izahı da yoktur. Dolayısıyla konunun Türk Borçlar Kanunu'ndaki temel borç ilişkisine ilişkin kurallar ve HMK'daki ispat hukuku kuralları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekecektir. Bu noktada kambiyo senedi ile adi senedi aynı hükümlere tabii tuttuğumuz sonucu çıkarılmamalıdır. Zira kambiyo senedinde senedi elinde bulunduran bu senedin alacaklısı sayılır ve kambiyo senedinin ödenmesinde uygulanacak kurallar bakımından TTK'nın 709. maddesinde açık düzenleme yapılmıştır. "(1) Muhatap, poliçeyi öderken hamil tarafından bir ibra şerhi yazılarak poliçenin kendisine verilmesini isteyebilir. (2) Hamil kısmi ödemeyi reddedemez. (3) Kısmi ödeme hâlinde muhatap bu ödemenin poliçe üzerine yazılmasını ve kendisine bir makbuz verilmesini isteyebilir." bu hükmü göre senedi elinde bulunduran alacaklı olarak kabul edilecek ve bu alacağın müraacaat borçlarının tamamına karşı ileri sürebilecektir hatta keşideci kısmi ödeme yapmış ve TTK'nın 709. maddesi gereğince kısmi ödemeye ilgili senet üzerinde her hangi bir ibare yazılmamış ise bu iyi niyetli hamile karşı ileri sürülemeyecektir. Halbuki adi senetler bakımından alacağın varlığı ancak temel ilişki bulunan kişiler arasında ve her türlü kişisel defii de ileri sürülmek suretiyle tartışılacaktır. Senet ile sözleşme kavramını birbirli ile karıştırmamak gerekir. Senet 6100 sayılı HMK'da düzenlenen bir ispat aracı olan ve unsurları HMK hükümlerine göre belirlenen, karşı tarafın imzasını içermesi gerekmeyen sadece imzalayanın aleyhine sonuç doğuran belge iken, Türk Borçlar Kanunu'nun 1. maddesine göre; sözleşme tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirlerine uygun olarak açıklamalarıyla kurulan bir hukuki ilişkidir. Dolayısıyla TBK'nın 3. maddesi gereğince taraflardan birinin önerisi ve bu önerinin diğer tarafça kabulü ile oluşur. Senette senet alacaklısının imzası gerekmediğinden senedi düzenleyen senedi üzerinde yazılı vade tarihinde ödeyeceğini kabul etmekte senedin lehdarında senette yazılı vade tarihinde borcun ödeneceği konusunda ki alacaklı kabulünü benimsemektedir. Yine senedi ciro yoluyla devralanlar senetteki miktar ve vade tarihinde ödeneceği konusunda karşı tarafa imzalayarak senedi vermekle senedin önyüzündeki vade ve miktarı da benimsemiş ve kabul etmiş sayılmalıdır.

Türk Borçlar Kanunu'nun 117/2. maddesinde borcun ifa edileceği günün taraflarca birlikte belirlenmesi halinde belirlenen günün geçmesi ile temerrüdün oluşacağı kabul edilmiştir. Zamanaşımına uğrayan bono gerek senet aralarında temel ilişki ve irade açıklaması bulunan keşideci ve lehtar arasındaki davada delil olarak sunulmuş olması nedeniyle HMK hükümlerine göre kesin delil niteliğinde adi senet sayılmış olsun, gerekse delil başlangıcı olarak kabul edilerek, temel ilişki diğer delillerle ispatlanmış olsun üzerinde yazılı vade tarihi, Türk Borçlar Kanunu'nun 117/2. maddesi gereğince senet borçlusunu ile senet alacaklısı arasında kararlaştırılmış ve temliklerle sonraki halefleri de ve bu belgeye dayalı hak iddia edenleri de etkileyen, onların da yararlanabileceği kesin bir vadeyi içerdiğinden borçlunun ayrıca ihtar ile temerrüde düşürülmesine gerek olmaksızın üzerinde yazılı vade tarihinden itibaren temerrüt faizi istenebilecektir. Bu nedenlerle sayın çoğunluğun aksi yöndeki görüşlerine katılmıyorum.